

11. Декларація, прийнята в Осло, відносно медичного абортів: Прийнята 24 Всесвітньою медичною асамблеєю, серпень 1970 р. Права людини і професійна відповідальність лікаря в документах міжнародних організацій. К.: Видавництво «Сфера». 1999.

12. Декларація про викорінення насильства щодо жінок від 20 грудня 1993: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU93322.html

Юрій ЄЛАЄВ

адвокат

(м. Кривий Ріг

Дніпропетровської обл., Україна)

СУДОВИЙ ПЕРЕГЛЯД ЯК ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Судовий перегляд як інститут кримінального процесу є новітнім юридичним утворенням, яке прямо встановлено (фундаційовано) положеннями Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Крупка Дмитра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81, частини першої статті 82 Кримінального кодексу України, Костіна Володимира Володимировича, Мельниченка Олександра Степановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 82 Кримінального кодексу України та за конституційною скаргою Гогіна Віктора Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81 Кримінального кодексу України (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі) від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 (далі за текстом – Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 [1]). Так, відповідно до Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 [1], прямо встановлено правоположення згідно якого: «Окрім того, Конституційний Суд України, вважає, що особі, котру засуджено до довічного позбавлення волі, має бути також, за її потреби, забезпечено безперешкодне надання безоплатної правничої допомоги з метою належного підготовки документів, що потребуються, та захисту її інтересів під час розгляду питання про умовно-дострокове звільнення та/або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням шляхом судового перегляду». Звертаю увагу на те, що згідно вищевказаного Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 [1] прямо не передбачено будь-яких умов, передумов, обмежень, заборон щодо застосування вищеназваного правоположення відносно судового перегляду. Таким чином, вбачається, що вищеназване правоположення відносно судового перегляду є безпосередньо юридично діючим (чинним). Внаслідок

чого, із урахуванням норм Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1], є можливим здійснити науково-юридичний висновок про те, що судовий перегляд є інститутом кримінального процесу. Принагідно зауважу, що виходячи із дефініції назви Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1], а саме: справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі. Вбачається, що перегляд вироку є складовою частиною (елементом) судового перегляду, як інституту кримінального процесу, як логічного цілого, як системи. Одночасно з цим, зазначаю, що одним із перспективних напрямків еволюції інституту судового перегляду може бути розвиток інституту перегляду ухвал – ухвал суду, слідчого судді.

Звертаю увагу на те, що в пункті 3 резолютивної частини вищеназваного Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] прямо зазначається, зокрема, про те, що: Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Вбачається, що вищевказане Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] є джерелом кримінального провадження, в розумінні норм Кримінального процесуального Кодексу України (далі за текстом – КПК України [2]), оскільки: А) норми ч. 1 ст. 9 КПК України [2] встановлюють правило згідно якого: під час кримінального провадження суд, слідчий суддя, прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий, інші службові особи органів державної влади зобов'язані неухильно додержуватися, зокрема, вимог інших актів законодавства; Б) норми речення 1 частини 3 статті 9 КПК України [2], передбачають правоположення згідно якого: Закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу; В) приписи статті 1 КПК України [2], які визначають питання кримінального процесуального законодавства України, не містять будь-яких прямих обмежень або заборон щодо регулювання кримінальних процесуальних правовідносин юридичними нормами, які встановлені Рішеннями Конституційного Суду України.

Виходячи із вищенаведеного, а також із урахуванням приписів пункту 3 резолютивної частини Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] щодо особливостей чинності даного Судового Рішення, вбачається, що Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] є джерелом кримінального провадження у формі: іншого акту законодавства, іншого нормативно-правового акту України. Також приписи п. 14 ч. 1 ст. 7 КПК України [2] прямо передбачають обов'язковість судових рішень, в якості однієї із загальних засад кримінального провадження. Крім того, згідно норм статті 2 КПК України [2], одним із завдань кримінального провадження є застосування належної правової процедури. Вищевказаними нормами КПК України [2] додатково стверджується можливість встановлення кримінально-процесуальних інститутів (у тому числі, інституту судового перегляду) юридичними актами у виді Рішень Конституційного

Суду України.

Вбачається, що Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] за своєю доктринально-юридичною природою є установчим, фундаційним джерелом кримінального процесу, яким вперше в Історії Держави та Права України, запроваджено судовий перегляд як інститут кримінального процесу. Вважаю, що інститут судового перегляду у кримінальному процесі має наступні особливості юридичного розуміння (виміру), а саме: а) у природньо-правовому розумінні (вимірі) він (інститут) регулює питання захисту інтересів особи, котру засуджено до довічного позбавлення волі, під час розгляду питання про умовно-дострокове звільнення та/або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням, відносно такого засудженого; б) у державно-правовому розумінні (вимірі) він (інститут) визначає кримінально-юрисдикційну процедуру розгляду питання про умовно-дострокове звільнення та/або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням стосовно засудженого до довічного позбавлення волі; в) у доктринально-правовому розумінні (вимірі) він (інститут) сприяє формуванню нових кримінально-процесуальних наукових знань у царині юридичного статусу засуджених до покарання у виді довічного позбавлення волі. При цьому, необхідно зауважити, що подальша юридична регламентація кримінально-процесуального регулювання в сфері застосування умовно-дострокового звільнення та/або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням щодо осіб засуджених до довічного позбавлення волі по суті буде еволюцією кримінально-процесуального інституту судового перегляду, який визначений Рішенням КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(II)/2021 [1] та має відповідати вказаному судовому рішенню, яке за своєю формально-юридичною природою є спеціальною нормою права у сфері кримінально-процесуального регулювання судового перегляду в формі судового розгляду питання про умовно-дострокове звільнення та/або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням відносно засуджених до довічного позбавлення волі.

Вбачається, що ціннісно-гуманістичною та змістовно-юридичною фундацією судового перегляду є доктринальний принцип кримінального процесу, згідно з яким: «використання аксіологічного підходу до визначення предмету кримінального процесуального регулювання свідчить, що ним (предметом) передовсім мають бути права і законні інтереси. Останні є цінними для людини, тому що уможливають задоволення основних соціальних потреб у безпеці та свободі» [3, с. 224]. Вищеназваний науково-теоретичний принцип кримінального процесу сформулював вчений-правознавець Тимур Лоскутов.

Так само у царині наукового дослідження інституту судового перегляду необхідно здійснювати доктринальне пізнання розмежування судового перегляду, з однієї сторони, та судового оскарження, з другої сторони, як

окремих порядків судового провадження в кримінальному процесі. Повне, всебічне та об'єктивне науково-юридичне дослідження судового перегляду, як інституту кримінального процесу, необхідно здійснювати з урахуванням Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 [1] та принципу верховенства права, як юридичних фундацій, що визначатимуть еволюцію (розвиток) законодавчого регулювання в сфері судочинства щодо розгляду та вирішення кримінальних справ про умовно-дострокове звільнення та/або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням відносно осіб засуджених до довічного позбавлення волі. У зв'язку з цим, виняткового теоретичного та практичного значення набуває питання про застосування судом, у порядку кримінального провадження, вищеназваних двох видів припинення (завершення) виконання/відбування покарання у виді довічного позбавлення волі, шляхом судового перегляду; безпосередньо на підставі Рішення КСУ від 16 вересня 2021 року № 6-р(П)/2021 [1] (тобто, за відсутності відповідного спеціального кримінально-процесуального Закону України у вищевказаній сфері). Вбачається, що вищевказане питання буде актуальним і надалі (в майбутньому), передусім, у період часу з 16 вересня 2021 року до дня набрання чинності відповідним спеціальним кримінально-процесуальним Законом України, який регулюватиме особливості кримінального провадження в сфері судового перегляду вироку особі, караній на довічне позбавлення волі.

1. Рішення Другого сенату Конституційного Суду України у справі за конституційними скаргами Крупка Дмитра Володимировича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81, частини першої статті 82 Кримінального кодексу України, Костіна Володимира Володимировича, Мельниченка Олександра Степановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 82 Кримінального кодексу України та за конституційною скаргою Гогіна Віктора Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини першої статті 81 Кримінального кодексу України (справа про перегляд вироку особі, караній на довічне позбавлення волі) / *Офіційний Вісник України* від 19.10.2021 — 2021 р., № 80, стор. 407, стаття 5079, код акта 107530/2021.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст.88).

3. Лоскутов Т. / Догматичний та аксіологічний підходи до визначення предмету правового регулювання у кримінальному процесі. С. 221–225. Режим доступу: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/824>.